

Sygn. akt: II AKa 277/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2013 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Witold Mazur (spr.)
Sędziowie	SSA Bożena Brewczyńska SSA Wiesław Kosowski
Protokolant	Magdalena Baryła

przy udziale **Prokuratora Prok. Okręg. del. Andrzeja Kuklisa**

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2013 roku sprawy

wnioskodawcy Ł. K. s. R.

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania od dnia 10.07.2012 roku do dnia 02.08.2012 roku

w sprawie Prokuratury Rejonowej w Zabrze - sygn. akt Ds. 934/12

na skutek apelacji pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 22 kwietnia 2013 roku, sygn. akt IV Ko 49/12

1. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację pełnomocnika wnioskodawcy za oczywiście bezzasadną;
2. zasądza od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Gliwicach) na rzecz pełnomocnika wnioskodawcy Ł. K. – adw. A. W. – Kancelaria Adwokacka w G. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem złotych sześćdziesiąt groszy), w tym 23% podatku VAT tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym;
3. zwalnia wnioskodawcę Ł. K. od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, obciążając nimi Skarb Państwa.

Sygn. akt II AKa 277/13 UZASADNIENIE

Wnioskodawca Ł. K. złożył wniosek o odszkodowanie

i zadośćuczynienie w łącznej kwocie 3.000. zł za jego niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 10 lipca 2012r. do dnia 2 sierpnia 2012r. w sprawie zakończonej prawomocnym postanowieniem prokuratora Prokuratury Rejonowej w Zabrze z dnia 28 września 2012r. sygn. akt Ds. 934/12.

Sąd Okręgowy w Katowicach IV Wydział Karny wyrokiem z dnia

22 kwietnia 2013r. sygn. akt IV Ko 49/12 oddalił wniosek wnioskodawcy Ł. K. o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu niewątpliwie jego niesłusznego tymczasowego aresztowania w sprawie Prokuratury Rejonowej w Zabrze sygn. akt Ds. 934/12, orzekł o wynagrodzeniu dla pełnomocnika za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną z urzędu, a kosztami postępowania sądowego obciążył Skarb Państwa.

Od wyroku apelację złożył pełnomocnik wnioskodawcy Ł. K. zarzucając, na zasadzie art.438pkt2kpk, obrazę przepisów postępowania, to jest art.417kpk, mającą wpływ na treść orzeczenia,

a polegającą na oddaleniu wniosku z dnia 5 listopada 2012r. o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie od dnia 10 lipca 2012r. do dnia 2 sierpnia 2012r. w kwocie

3.000 zł, w wyniku uznania, iż zaliczenie wyżej wymienionego okresu tymczasowego aresztowania postanowieniem Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 19 grudnia 2012r. na poczet kary pozbawienia wolności w sprawie

II K 424/12, wykluczało możliwość zasądzenia odszkodowania

i zadośćuczynienia, gdyż postępowanie w sprawie sygn. akt Ds. 934/12

oraz sprawie II K 424/12 toczyły się równocześnie.

Podnosząc ten zarzut pełnomocnik wnioskodawcy Ł. K. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie Prokuratury Rejonowej w Zabrze sygn. akt Ds. 934/12 w kwocie 3.000 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy Ł. K. jest nieuzasadniona, nie zasługuje na uwzględnienie i została uznana za oczywiście bezzasadną.

Wbrew twierdzeniom autora środka odwoławczego ustalenia faktyczne

i prawne Sądu Okręgowego nie nasuwają uwag i zastrzeżeń, a końcowa konkluzja o braku podstaw do zasądzenia na rzecz wnioskodawcy Ł. K. od Skarbu Państwa kwoty 3.000 zł, którego roszczenie zostało oparte na przepisie art.552§4kpk, jest całkowicie uzasadniona. Należy podzielić zapatrywania sądu orzekającego zaprezentowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i przytoczoną argumentację.

Trzeba w tym miejscu przypomnieć, że w świetle brzmienia przepisów art.552§1,§2i§4kpk podstawami materialnoprawnymi roszczeń

o odszkodowanie lub zadośćuczynienie są: niesłuszne skazanie, w wyniku którego wykonana została kara w całości lub w części oraz niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie. Niesłuszne będzie tylko takie skazanie, które nastąpiło w sprawie, w której następnie po wznowieniu postępowania sądowego lub rozpatrzeniu kasacji oskarżony został prawomocnie uniewinniony albo orzeczona została kara łagodniejsza niż ta, która poniósł on na podstawie poprzedniego prawomocnego wyroku lub też po uchyleniu orzeczenia postępowanie wobec niego umorzono wskutek okoliczności, których nie uwzględniono we wcześniejszym postępowaniu. Z kolei odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania opiera się na zasadzie ryzyka. Niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu

art.552§4kpk, jest takie tymczasowe aresztowanie, które było stosowane

z obrazą przepisów rozdziału 28 kpk oraz tymczasowe aresztowanie oskarżonego powodujące dolegliwość, której nie powinien doznać, w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także, w szczególności prawomocnego jej rozstrzygnięcia – (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia

15 września 1999 r. I KZP 27/99, OSNKW 1999 r., z. 11 – 12, poz. 72). Oznacza to, że oceny słuszności tymczasowego aresztowania na gruncie przepisu art. 552§4kpk, należy dokonywać przede wszystkim z punktu widzenia ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie. Za niewątpliwie niesłuszne, w zasadzie należy uznać każde tymczasowe aresztowanie oskarżonego, który ostatecznie i prawomocnie został: uniewinniony, umorzono w stosunku do niego postępowanie, także warunkowo, sąd odstąpił od wymierzenia kary, nastąpiło skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, wymierzona została tylko kara nie związana z pozbawieniem wolności lub środek karny, a także, gdy została wymierzona kara pozbawienia wolności w wysokości niższej niż okres stosowania tymczasowego aresztowania, a w tym ostatnim wypadku problem odszkodowania dotyczy tylko tymczasowego aresztowania w czasie stanowiącym różnicę między tymi okresami.

Mając na uwadze powyżej wywody należy stwierdzić, że wnioskodawca Ł. K. nie spełnia przesłanek do zasądzenia od Skarbu Państwa odszkodowania za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

W ramach ustaleń faktycznych Sąd I-szej instancji prawidłowo stwierdził, że

Sąd Rejonowy w Zabrzu, po rozpoznaniu wniosku prokuratora, postanowieniem z dnia 12 lipca 2012r. sygn. akt II Kp 358/12 zastosował wobec wnioskodawcy Ł. K. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres od dnia 10 lipca 2012r. do dnia 10 października 2012r., uznając, że zebrany materiał dowodowy wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez podejrzanego zarzucanego mu udziału w rozboju i pobiciu osoby pokrzywdzonej oraz obawę mactwa procesowego

i realnie grożącą mu surową karę. Począwszy od 2 sierpnia 2012r. wprowadzono mu do wykonania karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Zabrzu w sprawie II K 424/12.

Postanowieniem prokuratora Prokuratury Rejonowej w Zabrzu z dnia

25 września 2012r. podejrzanemu Ł. K. uchylono tymczasowe aresztowanie w sprawie Ds. 934/12, a następnie postanowieniem dnia 28 września 2012r. sygn. akt Ds. 934/12 na podstawie art.17§1pkt1kpk zostało prawomocnie umorzone śledztwo wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa przez podejrzanym,

w tym również wnioskodawcę Ł. K..

Kluczową kwestią w niniejszej sprawie jest to, że prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Zabrzu z dnia 19 grudnia 2012r. sygn. akt V Ko 4645/12 okres tymczasowego aresztowania od dnia 10 lipca 2012r. do dnia 2 sierpnia 2012r. w sprawie Prokuratury Rejonowej w Zabrzu sygn. akt Ds. 934/12, został zaliczony na poczet kary 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Zabrzu z dnia 26 czerwca 2012r. sygn. akt II K 424/12.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że niewątpliwie niesłusznym w rozumieniu art.552§4kpk jest tymczasowe aresztowanie, które było zastosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 Kodeksu postępowania karnego oraz powodujące dla podejrzanego dolegliwości, których nie powinien doznać w świetle całokształtu okoliczności i faktów ustalonych w sprawie,

a w szczególności z punktu widzenia jej ostatecznego rozstrzygnięcia.

W pierwszej kolejności trzeba stwierdzić, że w chwili zastosowania tymczasowego aresztowania, zgromadzone w sprawie dowody wskazywały na duże prawdopodobieństwo popełnienia przez podejrzanego Ł. K. zarzucanego mu czynu, a ponadto istniały dwie przesłanki szczególnie w postaci obawy matactwa procesowego oraz realnie grożącej mu surowej kary pozbawienia wolności. Zatem izolacyjny środek zapobiegawczy miał służyć zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania przygotowawczego. W takiej sytuacji należy uznać, że Sąd Rejonowy w Zabrze przy zastosowaniu tymczasowego aresztowania nie dopuścił się obrazy przepisów prawa karnego procesowego.

Natomiast za niewątpliwie niesłuszne, w zasadzie należy uznać każde tymczasowe aresztowanie podejrzanego, co do którego prawomocnie umorzono postępowanie przygotowawcze. Pozostaje poza sporem okoliczność, że postanowieniem prokuratora Prokuratury Rejonowej w Zabrze z dnia

28 września 2012r. sygn. akt Ds. 934/12 na podstawie art.17§1pkt1kpk zostało prawomocnie umorzone śledztwo wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa przez podejrzanych,

w tym również wnioskodawcę Ł. K.. Zatem ocena słuszności tymczasowego aresztowania musi być oceniana tak samo, tak jak w przypadku uniewinnienia oskarżonego od zarzucanego czynu. Z tego punktu widzenia tymczasowe aresztowanie stanowiło dla wnioskodawcy dolegliwość, której wobec prawomocnego umorzenia śledztwa nie powinien doznać, a zatem było niewątpliwie niesłuszne.

Jednak nie można zapominać o tym, że Sąd Rejonowy w Zabrze postanowieniem z dnia 19 grudnia 2012r. sygn. akt V Ko 4645/12 wydanym

w trybie art.417kpk w zw. z art.1§2kkw, okres tymczasowego aresztowania od dnia 10 lipca 2012r. do dnia 2 sierpnia 2012r. zaliczył wnioskodawcy Ł. K. na poczet kary 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 26 czerwca 2012r. sygn. akt II K 424/12. Swoje rozstrzygnięcie uzasadnił tym, że obydwa postępowania, to jest postępowanie wykonawcze w sprawie

II K 424/12 i śledztwo prowadzone w sprawie Ds. 934/12 toczyły się równolegle. Jednocześnie powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia

11 kwietnia 1984r. VI KZP 28/83 z której wynika, że okres tymczasowego aresztowania odbytego przez oskarżonego w sprawie, w której zapadł wyrok uniewinniający lub umorzono postępowanie, podlega w myśl art.365dkpk zaliczeniu na poczet kary pozbawienia wolności wymierzonej w innej sprawie także wtedy, gdy postępowanie w pierwszej z wymienionych spraw toczyło się w całości lub części obok postępowania wykonawczego w drugiej z tych spraw w zakresie wykonania kary pozbawienia wolności. Następnie Sąd Okręgowy

w Gliwicach postanowieniem z dnia 7 marca 2013r. sygn. akt VI Kzw 76/12 utrzymał w mocy wyżej wskazane postanowienie Sądu I instancji, które było zaskarżone przez skazanego Ł. K.. Określenie „postępowanie” użyte w przepisie art.417kpk oznacza zarówno postępowanie przygotowawcze, jak i sądowe do którego zalicza się także wykonawcze.

W przypadku zastosowania tymczasowego aresztowania są możliwe dwa rozwiązania, jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy. Pierwsze, to zaliczenie okresu tymczasowego aresztowania na poczet kary w oparciu o przepisy art.63§1kk i art.417kpk, natomiast drugie, to zasądzenie stosowanego odszkodowania i zadośćuczynienia na ten okres. Powyższe rozwiązania wzajemnie wykluczają się, a wybór jednego z nich zależy od konkretnego układu procesowego i wydanego rozstrzygnięcia kończącego postępowanie. Cały okres zatrzymania oraz tymczasowego aresztowania został wnioskodawcy Ł. K. zaliczony na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności w sprawie II K 424/12 Sądu Rejonowego w Zabrze. Konstatacja Sądu

I instancji, że skoro w toczącym się równolegle postępowaniu karnym przed Sądem Rejonowym w Zabrze sygn. akt II K 424/12 wnioskodawca Ł. K. został skazany prawomocnym wyrokiem na bezwzględną karę pozbawienia wolności

i na jej poczet zaliczono mu na podstawie art.417kpk okres tymczasowego aresztowania stosowany w innej sprawie o sygn.

Ds. 934/12, to nie jest on uprawniony do domagania się na mocy art. 552§4kpk zasądzenia od Skarbu Państwa na jego rzecz odszkodowania za szkodę

i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z tytułu naruszenia dóbr osobistych, jest w realiach niniejszej sprawy trafna. Postępowania w obu omawianych sprawach zązębiały się i dotyczyło to postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Zabrze i postępowania wykonawczego

w sprawie II K 424/12 Sądu Rejonowego w Zabrze.

Zgodnie bowiem z treścią art.417kpk zaliczeniu na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności podlega również okres tymczasowego aresztowania odbytego przez oskarżonego- (podejzranego) w innej sprawie, w której postępowanie toczyło się równocześnie, a zapadł w niej prawomocny wyrok uniewinniający, umorzono postępowanie albo odstąpiono od wymierzenia kary. Podstawowym zatem warunkiem zaliczenia na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności wymierzonej w jednej sprawie, okresu tymczasowego aresztowania, odbytego w innej sprawie, jest równoczesność toczenia się postępowań, przy czym przez pojęcie to rozumieć należy nie tylko równoległość toczących się od początku do końca postępowań, a więc nie tylko ich nakładanie się na siebie, ale również każdą inną sytuację zązębiających się czasowo postępowań, choćby przez pewien tylko okres.

Wreszcie zauważyć trzeba, że odpowiedzialność Skarbu Państwa z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania zachodzi tylko wówczas, gdy osoba pozbawiona wolności w tym trybie rzeczywiście poniosła szkodę lub doznała krzywdę, która nie została zrekompensowana. Stanowi to samodzielną niezależną przesłankę takiej odpowiedzialności. Zaliczenie według reguł wynikających z art.417kpk i art.63kk okresu tymczasowego aresztowania na poczet kar orzeczonych wobec skazanego w tej samej lub innej sprawie wyklucza późniejsze skuteczne wystąpienie z roszczeniem o odszkodowanie

lub zadośćuczynienie za krzywdę na podstawie przepisów rozdziału 58 kpk za ten sam okres- (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2010r.

WA 11/10, OSNwSK 2010/1/999).

Słusznie więc Sąd pierwszej instancji uznał, że brak jest przesłanek do uwzględnienia wniosku złożonego przez wnioskodawcę Ł. K., gdyż zaliczając okres tymczasowego aresztowania na poczet kary pozbawienia wolności w innej sprawie, automatycznie zniwelował skutki stosowanego tego środka zapobiegawczego o charakterze izolacyjnym.

W sytuacji natomiast, gdyby, teoretycznie przyjmując, uwzględnić jego wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie, to w takim wypadku otrzymałby on podwójną rekompensatę za okres stosowanego izolacyjnego środka zapobiegawczego w postaci zaliczenia tego okresu na rzecz wymierzonej kary pozbawienia wolności, jak i stosowne zadośćuczynienie lub odszkodowanie finansowe.

Skoro zatem nie sposób mówić o niesłusznosci tymczasowego aresztowania, to podnoszone przez pełnomocnika wnioskodawcy okoliczności przemawiające za przyznaniem odszkodowania za szkodę oraz zadośćuczynienia za krzywdę jakich doznał w wyniku stosowania tego izolacyjnego środka zapobiegawczego, nie mogą mieć żadnego znaczenia dla oceny zasadności złożonego wniosku

oraz zawartych w nim roszczeń.

Sąd Apelacyjny nie dzieląc zatem zarzutów i wniosków zawartych w apelacji z przyczyn wyżej wskazanych, uznał zaskarżony wyrok za trafny oraz słuszny i na podstawie art. 437§1kpk utrzymał go w mocy.

O wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu wnioskodawcy Ł. K. za postępowanie odwoławcze orzeczono na podstawie § 14 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348).

Wydatkami postępowania odwoławczego na podstawie art.554§2kpk obciążono Skarb Państwa.